

hy nevnir hann hana við eini ábending til »*Wuthering Heights*« hjá Emily Brontë - og fær hana til að senda læknunum narniræf. Daginn eftir hefur Julius tikið lífið af sær, og konan fer stutt eftir af landinum.

Grimur hefur fingið sín vilja, og hann giftist eisini Katharinu, men síðani frættir honum ekki nógv frá honum: »Og fimmi ár seinni var alt samband teirra millum slit-ið, hóast tey ongantíð vóru skild. Grímur á Nesi gjörðist skáld og drykkjumaður og gítin kvinnudarari«. Í endanum eru vit aftur í nú-tíðini, og spurningar um fortíðni verða havdir á lofti.

Í ungdomstíðni í Kjöpinhavin hevdí Grímur einferð, tey vóru ávegis at siggja »Nér við dæðe vágner« eftir Henrik Ibsen, skírt Katharinu la *froide majesté* - tann kalda tignin - og sagt henni, at orðini vóru úr eini yrking hjá Baudelaire. Hann skoytir uppi, at Charles Baudelaire er hansara *alter ego*. Hon spyr nú ein af gestunum, hvør merking býr í hesum orðum og fær samanhangin: »Strálar um ævir sum ein ónyttug stjörna - / tann kalda tignin hjá tí ófruktbaru kvinninu«.

Tá ið gestirnir eru farnir, fær hon vitjan af teimum deyðu. Fyrst kemur Julius og sigur henni, at børn og abbaðarnir teirra so - tvis, tey børn, tey kundu havt - og hon spyr hann, hví hann ikki biðaði. Men tá svarar Grímur til, at tað hevði verið til fánýtis, tí so var hann bara komin aftur. Og børnini hjá teimum báðum eru yrkingasøvnini.

Hvussu víkur og vendir, so er hon fiansara. At hann ikki sýnir henni nakað umhugsni yvirhøvur, er líkamikið, hon er ein finna í hansara fyrilitaleysa talvi. Og einastaðni verður sagt, at hóast hann hevði havt ráð at lata hana vinna júst í talvi, so hendi hetta sjáldan. Søg-an endar við, at dansistovudymmar fara upp, og Grímur hevðrast burtur: »Men íti tey hvurvu, helt Katharina seg hoyra eitt smellandi ljóð, sum af einum endaligum talvleiki«.

Søg-an snýr seg um listina og lívið og um tey tvítýddu og spentu víðurskiptini hjá listamanninum bæði til lívið og til listina. Droymast kann um jarðarlívið, men tann treytin, at tú ert borin til listamann, víkast ikki. Fyri hesum má alt víkja. Eisini tey, sum standa tær næst.

»Ein ónyttug stjörna« er - hóast áhugaverð - ikki fullborin. Teir einstoku partarnir megna ikki at gera eina samansjóðaða heild, til tað verður ov nógv drigið uppi, og úrslitið er, at søgan lidað sundur, so at summi brot koma at standa so undarliga fyri seg sjálvi. Meginút-søgnin gerst tiskil í kámar og ógreiðari, enn neyðugt var.

Filosofisk frásøgn

Fyrirbils seinasta stuttsøg-an hjá Hanusi Andreassen fer

fram »á 21. aldamóti« og tykist tí at seta á eina heilt aðrastaðni enn tær undanfarna. Rák og fatan í søguni eru kortini hini somu, sum eyðkenna skaldskapin sum heild.

»Oyggin hjá Dr Goll« ferðast líkasum tann undanfarna søgan á fleiri tíðarstigi-um, men harafturat eisini í dreymi. Lagt verður mitt í vaðið: »Vit sigldu norður-eftr, og motorurin sjóðaði sum ein heimligur ketil...« Hvørji »vit« eru, fær lesarin ikki at vita, men við søgulok kann ein hampilig giting gerast. Frásøgumaðurin hugsar aftur til sína fyrstu vitjan »til meistaran land«, sum greiddi hør Sveits, men hvør »meistarinn« er, verður ikki sagt.

Í næstu løtu eru vit aftur umborð á skipinum, har frásøgumaðurin sovnar og droymir dreymin, sum myndar meginpartin af søgu-ni. Í dreymi er skipið ikki farið avstað enn, og uttan fyri kaffibarrina á keiini møtir hann gamla vinmanninum Lukasi, sum hevur valt eina meiri ítikiliga kós enn tá eysturlandsku. Lukas biður hann koma við sær, hann skal vísa honum nak-að, og meðan teir koyra, fortelur Lukas um Dr Goll.

Dr Goll hevur ríkað seg upp og fingið hendur á eini oyggj, har hann hevur bygt sær eina »glestriborg í bý-zantinskum sniði, við fyra leyskaptum tornum«. Og nú kemur endamálið við út-ferðini: meðan teir báðir hyggja at, verður oyggin hjá Dr Goll sprongd í luftina. Aftanfyri stendur *Koyrilin*, felagsskapurin hjá Lukasi, sum ikki longur vil sita hendur í favn, meðan lúsa-kjálkar ríka seg upp og landið afturfyri fellur í ar-móð.

Hetta vísir seg tó heldur ikki at vera nøkur loysn. Tí Lukas krevur tagnarskyldu af frásøgumanninum, og tá ið hesin himprast, verður hann skotin. Í somu løtu vaknar hann umborð á M/S Nirvana, loysir af við rór-ðið, og tankarnir fara aftur til ta ferðina, hann vitjaði í landinum hjá meistaranum. Søg-an endar við hesum báðum reglum:

So reistu vit aftur mastur við laðbergsklett og sigldu inn í dýrd hina kvirru náttu.

Hetta eru útgangsróðini í týðingini hjá Hans Dalsgaard af yrkingini »Papar« hjá Davíði Stefánssyni frá Fagraskógi.

»Oyggin hjá Dr Goll« hevur ein næstan jarðfrøðiligan bygnad, har flógv er lögð oman á flógv, um somu tíð sum gongir og syllar skjótast í ymsar ættir. Á yvirflatanum er søgan einföld, men grevur tú bert eitt vet niður, so kemur ein stak samansettur bygnadur til sjóndar, har bæði europeisk og eysturlands mentan hava latið tilfar til stóðið.

Stuttsøg-an snýr seg greid-liga um undirgang og leit

eftir eini nýggjari ætlan við tilveruni. Tað gamla verður sett upp ímóti onkrum nýggjum, sum ikki rættliga er funnið enn, hóast kósir er sett eystureftir.

»Oyggin hjá Dr Goll« á tremur af bókmentiligum hugasambondum, og endar-egllurnar »Papur« fáa fram ein parallell millum søgu og yrking. Í yrkingini eru tað írskir einsetmenn, sum taka »bøkur, bløð og fjóðurstav« og flýggja undan einum fólki, har svik og bróðurmorð verður hálv-að.

Á sama hátt sum einset-menninir, rýma tey umborð á M/S Nirvana undan eini andleysari mentan, sum tá aftur hevur koyrt landið á húsagang. At, sum Lukas og hansara menn, vanda óksini og svørðinum ímóti kúgar-unum sjálvum, verður víst aftur sum ein óbrúklig loysn. Harðskapur elur harðskap.

Hesar báðar seinnu sø-gurnar hava ymisk í felag. Tær eru báðar royndir at seta á eina aðrastaðni enn í tí undanfarna skaldskapi-ni, báðar eru settar saman af søgum innan í søgum, og tær ferðast á fleiri tíðarstigi-um. Hetta ger tær flóktari enn tær undanfarna, og í vissan mun eru tær bók-mentaltig putlispol. Tekn-ikkurin at fella søgur inn í hvørja aðra veitir góðan møguleika at draga ymislig brigið og temu upp í leikin og lýsa tey við hvørjum øð-ur. Bágin er, at lesarin hev-ur ilt við at halda skil á, har hann flýtur, og hvønn týð-ning ávísar hendingar hava fyri søgugongdina.

SAMANFATAN

Eitt afturkomandi tema í øllum skaldskapinum er ivin. Hetta ikki at tora at taka eina avgerð, ongantíð rætt-iliga vita, hvør stóðan er, og hvat tú skalt gera. Tað ó-trygga, døpurhugin, er eitt mynstur potað niður í drongin í barndóminum, og hann stríðist langt inn í manndómin at gera seg leysan.

Barnaárin, ið onkurs-vegna áttu at verið eitt paradís, eru af vaksnamannaávm vordin eitt helviti. At siggja til skal alt vera so deiligt, men yvir-flatin er ein glestrilygn, og undir henni býr tann tvitni veruleikin. Tú kanst siga, at barnaárin seta fót fyrri tí vakna mannum.

Gongdin í »Dóttir af Proteus« fellur í trimum. Fyrst er frásøgumaðurin har hann er settur á fold, og í stóran mun má hann lata sær lynda. Í øðrum umfari hevur hann slept (ótrygga upprunanum, men er ikki komin á nakað mál. Loksins er hann komin longri fram á leiðini, men ikki har æt-lanin var.

Í »Við tendradum lykt-um« góðtekur frásøgumaður-in at enda seg sjálvan og tekur við kostinum at standa uttan fyri vanliga samfelag-ið. Hvussu hann virðir seg sjálvan, er ikki longur treyt-

að av, hvat onnur halda ella meina, hetta er honum nú líkamikið.

Tey bæði fyrstu søvnini gera sostatt eina heild. »Hotel Heyst« og søgurnar, sum koma seinni, flyta seg á ymsan hátt tematiskt, men kortini takast tær í stóran mun við teir somu eksistent-iellu trupulleikarnar.

Stuttsøgurnar eru í stóran mun um at vera í einum til-veruumskipti, í einum tómr-úmi millum barna- og ung-língará og millum unglinga- og vaksnamannaár. Í einum tilfikum umskifti stendur tú í váða, hevur slept eini stø-ðu, uttan at ein nýggj er kom-in í staðin, og vandin fyri at forfarast er stórv.

Nivandi tilveruumskipti er ein af høvuðstræðrunum í skaldskapinum, og sjálvt seinasta søgan, »Oyggin hjá Dr Goll«, hevur umskifti sum tema, men á einum øð-ru stóði enn í t.d. »Dóttir af Proteus«. Allar hesar broytjar eru kortini í ætt og eru brigið af einum ynski og eini vón um, at ein ódvísi tilvera má finnast. At tað má bera til at liva uttan at gerast partur af ein-um meldri af ákoyrandi slúkní ella at ana, krógvaður til viks frá tilverunnar al-faraveg. Samanfatandi kann hetta nevast dreymurin um eina aðra leið, og serliga í seinni søgum verður tann eysturlandska havd á máli.

Kortini verður longu borið við hana í »Tí bláu kann-uni«.

Í søgunum hjá Hanusi Andreassen verður tað eis-ini gjørt greitt, at elli og friður ikki neyðturviliga eru tvíburar. Tvær søgur - »Ge-rontiskt millumspæl« og »Deyðans kossur« - snúva seg beinleiðis um, at menn á gamalsaldrí tvørturímóti at binda frið brenna enn harðligari á, nú árin fyri framman fækkast.

Amerikanska fyrimyndin

Skyldskapur við Edgar All-an Poe ger í fleiri førum vart við seg. Kvinnumyndirnar hjá báðum eru tíðum eyð-kendar af eini tvítáttadari kenslu af angist og atráðrri. Hanus Andreassen brúkar eisini av og á ein Poe'skan teknikk í søguhygnaðinum. Eins og hesin ferðast hann viðhvørt á fleiri tíðarstigi-um um somu tíð og við røddum inni í høvuðsrøddini, so at lesarin ikki er fullkomiliga vísur í, hvør rødd er tann narrativt galdandi. Ein ó-tryggjleiki verður aldur fram, ein óvissa, sum er spenningskapandi. Dømi um eina søgu af hesum slag er »Dóttir af Proteus«.

Í einum øðrum líkist Han-us eisini Poe, og tað er hetta at skriva í mun til bókment-ir, at relatera til skaldskap uttan fyri søguna, og at søg-

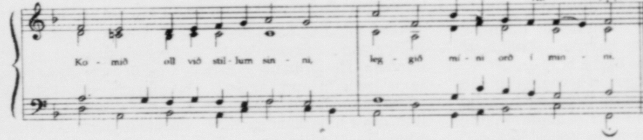
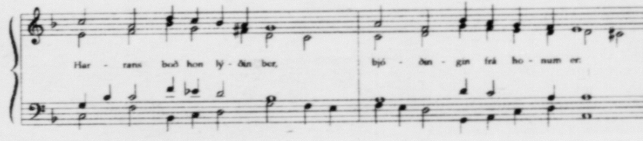
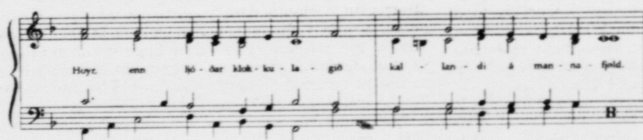
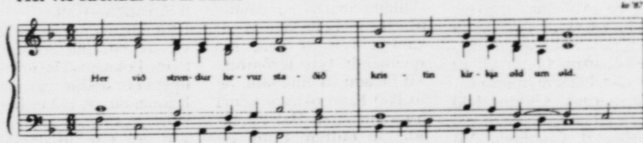
an stendur í beinleiðis lut-falli til eitt ella fleiri onnur ritverk.

Bróðurparturin af søgu-ni er at siggja til grund-aður á egnar royndir, og hesar verða so flatnar ym-iskar hamar, fevnandi frá endurminning til alvitandi frásøgn í triðja persóni, men skýldskapurin fólstað alla tíð-ina. »Ein ónyttug stjörna« er einasta søgan, har høv-undurin fer heilt út um seg sjálvan og egnar uppliving-ar.

Á vegamótinum millum at vera barn og vaksin hevur menniskjan lætt við at skumpa ábyrgdina frá sær. Men fríger hon seg ikki frá teimum, sum natúrliga hava rátt yvir henni í barnaár-um, leingir hon hetta vald langt inn í manndómin. Ein meginlind í skaldskapinum hjá Hanusi Andreassen er júst hetta frælsisástand og síð-ani bardagin ímóti at verða persaður í samfelagsins prokrustessong.

løg hjá knút Olsen

Her við stendur hevur staðið

Skímarlætu fæðir muldi
blíðliga meg tok at sær,
meg sum barn silt hava vildi,
veitti sínar gávur mær.
Takksemmur í sal og sinn
leiti eg í karkju inn,
mátt frá Guði her at finna,
at heit illa eg kann vinna.

Hesa løtu samstíð biðja
vit av hjartans iestu grund,
at tú kirkjuna vilt stýða,
kæri fæðir, hvørja stund
væl við tíni veldishond;
ver við henni um øll lond.
Ger, at hon títt verk má inna,
so at sálur frelsa finna.

Hevði má og latið runga,
so tað hoyrist vilt um vøll,
syngið lovsong hvør ein tunga,
príðið Hærra várum øli:
Værbætt eru samleiðsørd,
skímarlætur, altarboð,
enn her bóðast troyst og friður,
lívins dýr, sæli friður.

Hann F. Petersen

(V. 1. 2. og 3. Nr. 265 í Söngbókini)